

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

॥ *ēkatrimśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ēkatrīṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmasya māyāmayam chinnam mastakam sandarśya
rāvaṇēna sītāyā mōhanam

tatastamakṣōbhyabalam
laṅkāyāṃ nṛpatēscarāḥ |
suvēlē rāghavam śailē
niviṣṭam pratyavēdayan ॥ 6.31.1 ॥

cārāṇām rāvaṇaḥ śrutvā
prāptaṃ rāmaṃ mahābalam |
jātōdvēgō'bhavat kiñcit
sacivānidamabravīt ॥ 6.31.2 ॥

mantriṇaḥ śīghramāyāntu
sarvē vai susamāhitāḥ |
ayaṃ nō mantrakālō hi
samprāpta iti rākṣasāḥ ॥ 6.31.3 ॥

tasya tacchāsanam śrutvā
mantriṇō'bhyāgaman drutam |

tataḥ sa mantrayāmāsa
rākṣasaiḥ sacivaiḥ saha || 6.31.4 ||

mantrayitvā tu durdharṣaḥ
kṣamaṃ yat tadanantaram |
visarjayitvā sacivān
pravivēśa svamālayam || 6.31.5 ||

tatō rākṣasamādāya
vidyujjihvaṃ mahābalam |
māyāvinam mahāmāyaṃ
prāviśad yatra maithilī || 6.31.6 ||

vidyujjihvaṃ ca māyājña -
mabravīd rākṣasādhipaḥ |
mōhayiṣyāvahē sītāṃ
māyayā janakātmajām || 6.31.7 ||

śirō māyāmayaṃ grhya
rāghavasya niśācara |
māṃ tvaṃ samupatiṣṭhasva
mahacca saśaram dhanuḥ || 6.31.8 ||

ēvamuktastathētyāha
vidyujjihvō niśācaraḥ |
darśayāmāsa tāṃ māyāṃ
suprayuktāṃ sa rāvaṇē || 6.31.9 ||

tasya tuṣṭō'bhavad rājā
pradadau ca vibhūṣaṇam |

asōkavanikāyāṃ ca

sītādarśanalālasaḥ || 6.31.10 ||

nairṛtānāmadhipatiḥ

saṃvivēśa mahābalaḥ |

tatō dīnāmadainyārham

dadarśa dhanadānujaḥ || 6.31.11 ||

adhōmukhīṃ sōkaparā -

mupaviṣṭāṃ mahītalē |

bhartāraṃ samanudhyāntī -

masōkavanikāṃ gatām || 6.31.12 ||

upāsyamānāṃ ghōrābhī

rākṣasībhiradūrataḥ |

upasṛtya tataḥ sītāṃ

praharṣaṃ nāma kīrtayan || 6.31.13 ||

idaṃ ca vacanaṃ dhṛṣṭa -

muvāca janakātmajāṃ |

sāntvyamānā mayā bhadrē

yamāsṛitya vimanyasē || 6.31.14 ||

kharahantā sa tē bhartā

rāghavaḥ samarē hataḥ |

chinnaṃ tē sarvathā mūlaṃ

darpaśca nihatō mayā || 6.31.15 ||

vyasanēnātmanaḥ sītē

mama bhāryā bhaviṣyasi |

visṛjaitāṃ matim mūḍhē
kiṃ mṛtēna kariṣyasi || 6.31.16 ||

bhavasva bhadre bhāryāṇām
sarvāsāmīśvarī mama |
alpapuṇyē nivṛttārthē
mūḍhē paṇḍitamānini |
śṛṇu bhartrvadhaṃ sītē
ghōraṃ vṛtravadhaṃ yathā || 6.31.17 ||

samāyātaḥ samudrāntaṃ
hantuṃ mām kila rāghavaḥ |
vānarēndrapraṇītēna
balēna mahatā vṛtaḥ || 6.31.18 ||

sanniviṣṭaḥ samudrasya
pīḍya tīramathōttaram |
balēna mahatā rāmō
vrajatyastaṃ divākarē || 6.31.19 ||

athādhvani pariśrānta -
mardharātrē sthitaṃ balam |
sukhasuptaṃ samāsādyā
caritaṃ prathamam caraiḥ || 6.31.20 ||

tatprahastapraṇītēna
balēna mahatā mama |
balamasya hataṃ rātrau
yatra rāmaḥ salakṣmaṇaḥ || 6.31.21 ||

paṭṭisān pariḡhāṃścakrā -
nṛṣṭīn daṇḍān mahāyudhān |
bāṇajālāni śūlāni
bhāsvarān kūṭamudgarān || 6.31.22 ||

yaṣṭīśca tōmarān prāsāṃ -
ścakrāṇi musalāni ca |
udyamyōdyamya rakṣōbhi -
rvānarēṣu nipātītāḥ || 6.31.23 ||

atha suptasya rāmasya
prahastēna pramāthinā |
asaktaṃ kṛtahastēna
śiraśchinnaṃ mahāsinā || 6.31.24 ||

vibhīṣaṇaḥ samutpatya
nigrhītō yadṛcchayā |
diśaḥ pravrajitāḥ sainyai -
rlakṣmaṇaḥ plavagaiḥ saha || 6.31.25 ||

sugrīvō grīvayā sītē
bhagnayā plavagādhipaḥ |
nirastahanukaḥ sītē
hanūmān rākṣasairhataḥ || 6.31.26 ||

jāmbavānatha jānubhyā -
mutpatan nihatō yudhi |
paṭṭisairbahubhiśchinnō
nikṛttaḥ pādapō yathā || 6.31.27 ||

maindaśca dvividaścōbhau
tau vānaravararṣabhau |
niḥśvasantau rudantau ca
rudhirēṇa paripltau || 6.31.28 ||

asinā vyāyatau chinnau
madhyē hyariniṣūdanau |
anuśvasiti mēdinyāṃ
panasaḥ panasō yathā || 6.31.29 ||

nārācairbahubhiśchinnāḥ
śētē daryāṃ darīmukhaḥ |
kumudastu mahātējā
niškūjan sāyakairhataḥ || 6.31.30 ||

aṅgadō bahubhiśchinnāḥ
śarairāsādyā rākṣasaiḥ |
paritō rudhirōdgārī
kṣitau nipatitō'ṅgadaḥ || 6.31.31 ||

harayō mathitā nāgai
rathajālaistathāparē |
śayānā mṛditāstatra
vāyuvēgairivāmbudāḥ || 6.31.32 ||

prasṛtāśca parē trastā
hanyamānā jaghanyataḥ |
anudrutāstu rakṣōbhiḥ
siṃhairiva mahādvipāḥ || 6.31.33 ||

sāgarē patitāḥ kēcit
 kēcid gaganamāśritāḥ |
 ṛkṣā vṛkṣānupārūdhā
 vānarīm vṛttimāśritāḥ || 6.31.34 ||

sāgarasya ca tīrēṣu
 śailēṣu ca vanēṣu ca |
 piṅgalāstē virūpākṣai
 rākṣasairbahavō hatāḥ || 6.31.35 ||

ēvaṃ tava hatō bhartā
 sasainyō mama sēnayā |
 kṣatajārdraṃ rajōdhvasta -
 midam cāsyāhṛtaṃ śiraḥ || 6.31.36 ||

tataḥ paramadurdharṣō
 rāvaṇō rākṣasēsvaraḥ |
 sītāyāmupaśṛṅvantiyāṃ
 rākṣasīmidamabravīt || 6.31.37 ||

rākṣasaṃ krūrakarmāṇaṃ
 vidyujjihnaṃ samānaya |
 yēna tadrāghavaśiraḥ
 saṅgrāmāt svayamāhṛtam || 6.31.38 ||

vidyujjihvastadā grhya
 śirastatsaśarāsanam |
 praṇāmaṃ śirasā kṛtvā
 rāvaṇasyāgrataḥ sthitaḥ || 6.31.39 ||

tamabravīt tatō rājā
 rāvaṇō rākṣasaṃ sthitam |
 vidyujjihvaṃ mahājihvaṃ
 samīpaparivartinam || 6.31.40 ||

agrataḥ kuru sītāyāḥ
 śīghraṃ dāśarathēḥ śiraḥ |
 avasthāṃ paścimāṃ bhartuḥ
 kṛpaṇā sādhu paśyatu || 6.31.41 ||

ēvamuktaṃ tu tad rakṣaḥ
 śirastat priyadarśanam |
 upanikṣipya sītāyāḥ
 kṣipramantaradhīyata || 6.31.42 ||

rāvaṇaścāpi cikṣēpa
 bhāsvaraṃ kārmukaṃ mahat |
 triṣu lōkēṣu vikhyātaṃ
 rāmasyaitaditi bruvan || 6.31.43 ||

idaṃ tat tava rāmasya kārmukaṃ jyāsamāvṛtam |
 iha prahastēnānītaṃ taṃ hatvā niśi mānuṣam || 6.31.44 ||

sa vidyujjihvēna sahaiva tacchirō
 dhanuśca bhūmau vinikīrya rāvaṇaḥ |
 vidēharājasya sutāṃ yaśasvinīm
 tatō'bravīt tāṃ bhava mē vaśānugā || 6.31.45 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
 yuddhakāṇḍē ēkatrimśaḥ sargaḥ ||